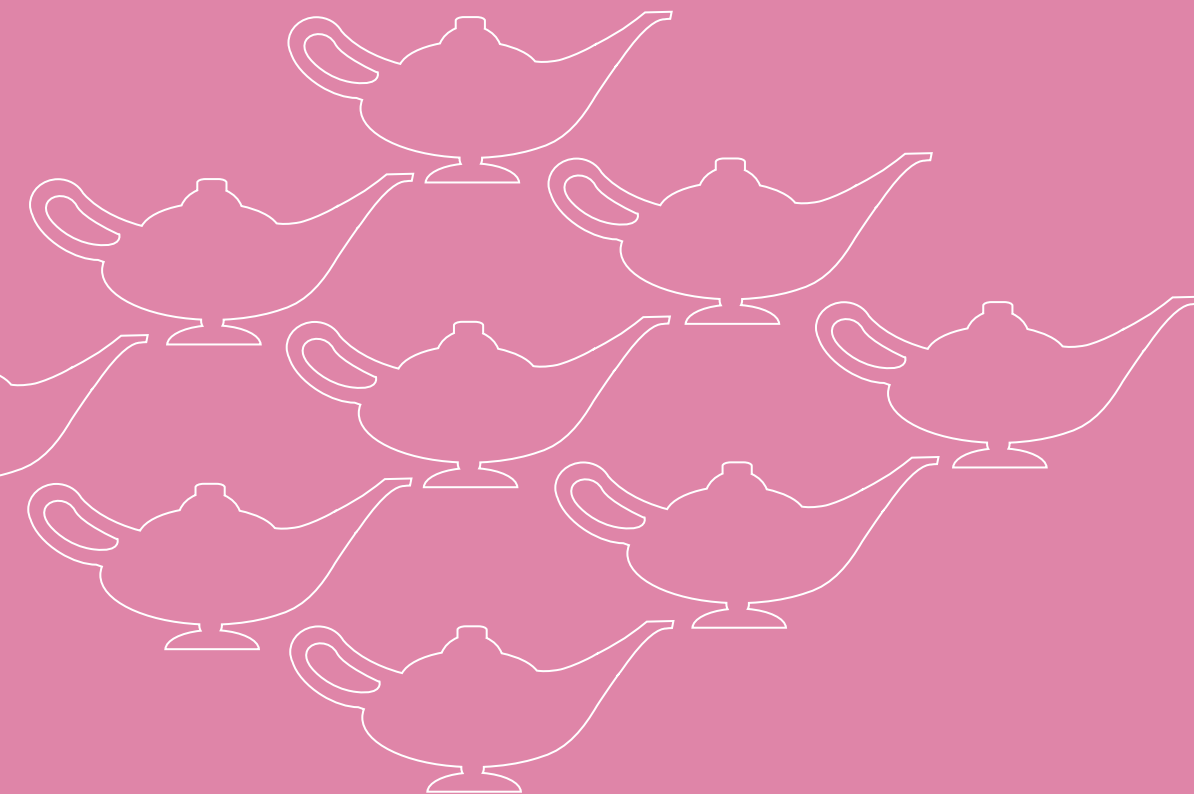
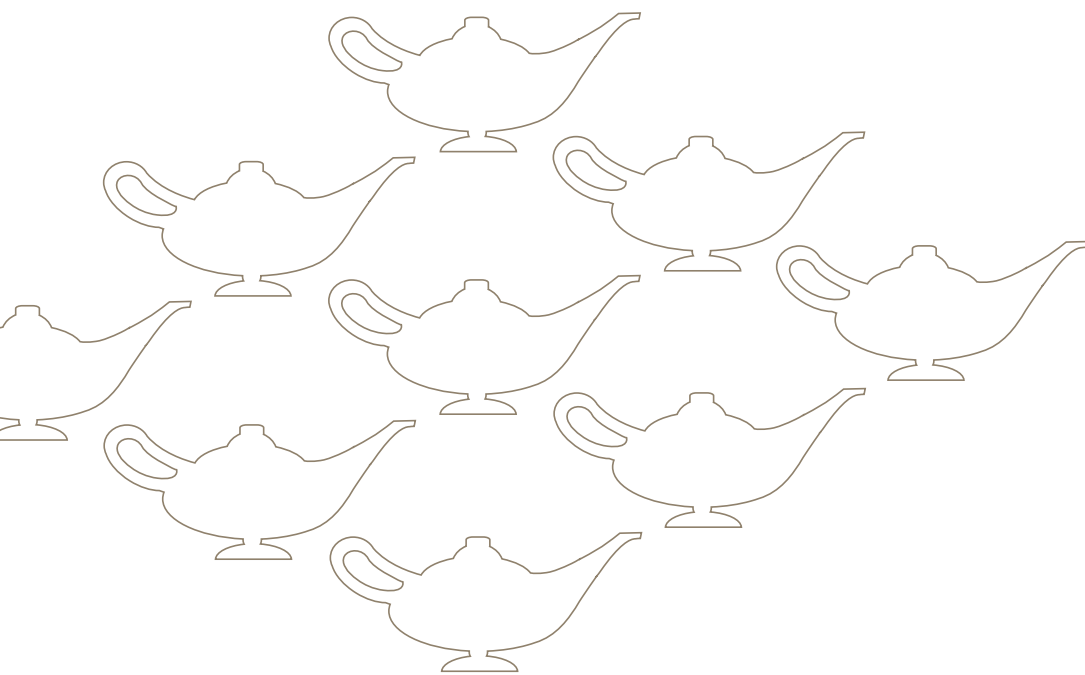

SVENSK NJURMEDICINSK SJUKSKÖTERSKEFÖRENING

KOMPETENSBESKRIVNING AVANCERAD NIVÅ

Sjuksköterskor med specialisering
inom njurmedicinsk omvårdnad

Produktionsfakta

UTGIVARE: Svensk sjuksköterskeförening

GRAFISK FORM & REPRO: Losita Design AB

ISBN-NR: 978-91-85060-57-3

FÖRORD

Svensk njurmedicinsk sjuksköterskeförening (SNSF) är en ideell, nationell förening. Föreningen bildades 1985 för sjuksköterskor verksamma inom njurmedicin och njurtransplantation. Sedan 2007 är SNSF en sektion under Svensk sjuksköterskeförening.

Föreningens syfte är att bevaka aktuella frågor inom området njurmedicin för att främja utvecklingen inom njurmedicinsk omvårdnad. Verka för samarbete inom njurmedicinsk vård, nationellt och internationellt samt samverka med andra föreningar och organisationer inom vårdsektorn. SNSF ska vidare verka för en god och säker njursjukvård i enlighet med evidensbaserad kunskap. Denna kompetensbeskrivning utgör ett komplement till Socialstyrelsens kompetensbeskrivning för leg. sjuksköterska och ger uttryck för den kompetens som SNSF anser att en sjuksköterska med specialisering inom njurmedicinsk omvårdnad bör besitta.

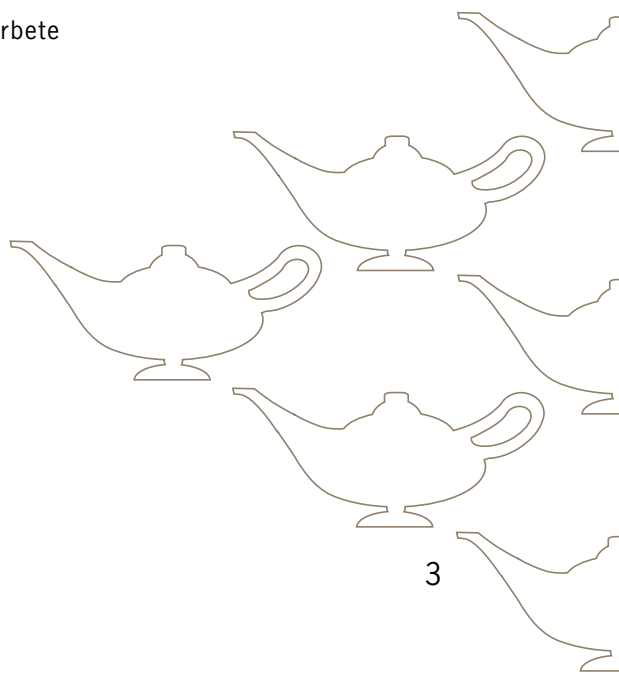
Genom att stärka njursjuksköterskans kompetens kan vårdens kvalitet förbättras för patienter och närstående. År 2011 gav SNSF ut *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska med specialisering inom njurmedicinsk omvårdnad*. Kompetensbeskrivningen visar på den specifika kompetens som njursjuksköterskan behöver besitta inom njurmedicinsk omvårdnad. Innehållet ligger i linje med de krav som ställs på dagens hälso- och sjukvård (HSL 2017:30).

Vi hoppas att den uppdaterade versionen ska utgöra ett stöd till arbetsgivare som ansvarar för att säkerställa den kompetens som behövs för en god vård och en vägledning till landets lärosäten för att utarbeta en specialistutbildning inom njurmedicinsk omvårdnad.

Arbete med föreliggande kompetensbeskrivning har skett i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening

Linda Afsenius

Ordförande i Svensk njurmedicinsk sjuksköterskeförening

INLEDNING

Den första utgåvan av *Kompetensbeskrivning och förslag till utbildning för legitimerad sjuksköterska med specialisering inom njurmedicinsk omvårdnad* utkom 2011. Kunskap och behandlingsmetoder inom njurmedicinsk omvårdnad är under ständig utveckling. Därför har SNSF beslutat att revidera kompetensbeskrivningen utifrån aktuell kunskap, vetenskap och beprövad erfarenhet.

I denna reviderade kompetensbeskrivning tydliggörs njursjuksköterskans ansvars- och kompetensområde och de kunskaper som ligger till grund för den specifika kompetensen på avancerad nivå.

Njursjuksköterskans omvårdnadsarbete utgår från sex kärnkompetenser: *personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap för kvalitetsutveckling, säker vård* och *informatik*. Förutom de sex kärnkompetenserna ovan är pedagogik och ledarskap viktiga kompetenser för njursjuksköterskan.

SYFTE

Syftet med kompetensbeskrivningen är att på nationell nivå klargöra kompetensområdet för sjuksköterskan med specialisering inom njurmedicinsk omvårdnad (njursjuksköterska) och därmed bidra till en jämlik, god och säker vård för patienter inom njursjukvård. Kompetensbeskrivningen ska användas som rekommendation, vägledning, och stöd för enskilda njursjuksköterskor, medarbetare inom andra professioner, handledare på olika nivåer, lärare, chefer, arbetsgivare och politiska beslutsfattare inom sjukvårdsområdet samt allmänheten i stort. Den ska även utgöra en vägledning för patienter och närstående gällande vilken kompetens som kan förväntas och efterfrågas.

Arbetsprocess

Arbetet med att revidera kompetensbeskrivning för sjuksköterskor inom njurmedicinsk vård från 2011 har på uppdrag av SNSF skett i nära samarbete med Svensk sjuksköterskeförening. Arbetsprocessen har genomförts i flera steg. Förslaget på Kompetensbeskrivningen gick ut på remiss till representanter från Svensk Njurmedicinsk Förening och Njurförbundet. Sjuksköterskor verksamma inom njursjukvård och universitet. Sammanlagt skickades förslaget till 14 personer varav elva svarade.

Arbetsgrupp

Pia Johansson, leg. sjuksköterska, fil.kand. Utbildningsvetenskap med inriktning mot praktiska kunskapstraditioner, utbildningssjuksköterska. ME Njurmedicin, Karolinska universitetssjukhuset.

Anneli Jönsson, leg. sjuksköterska, universitetsadjunkt, doktorand inom njurmedicin. Institutionen för hälsovetenskap, Lunds universitet

Kerstin Lundström, leg. sjuksköterska, fil. mag. Utbildningsvetenskap med inriktning mot praktiska kunskapstraditioner, utbildningsledare. Medicinsk specialistvård, Njurmedicinska kliniken Danderyds sjukhus.

Speciellt tack till:

Alla som tog sig tid att läsa och ge konstruktiva förslag som vi beaktat samt Svensk sjuksköterskeförening.

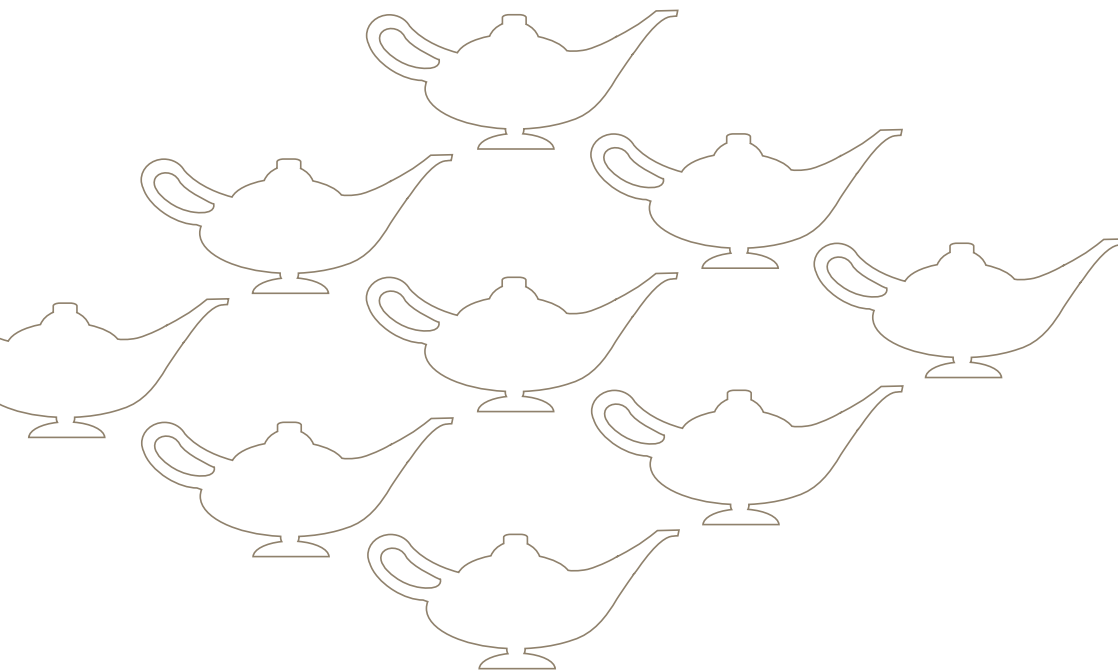
BAKGRUND

I Sverige beräknas tio procent av befolkningen ha någon form av njursjukdom vilken räknas som en av de nya folksjukdomarna (Brück et al., 2016).

Njursjukvården präglas av stor spännvidd från såväl akut- till kronisk vård, avancerad medicinteknisk vård, avancerad hemsjukvård samt vård vid livets slut. Den enskilda patientens behandlingsformer kan komma att alternera över tid liksom den kroniskt sjukes livssituation. Patienterna har ofta en samsjuklighet, vården är komplex och kontakten med vården blir ofta livslång.

Sjuksköterskor med specialisering inom njurmedicinsk omvårdnad har fördjupade kunskaper som innebär en förmåga att självständigt kunna bedöma, planera, åtgärda, mäta och utvärdera omvårdnadsåtgärder samt leda utveckling inom området och förmåga till ett personcentrerat perspektiv.

Kompetensbeskrivningen på avancerad nivå bygger på svensk sjuksköterskeförenings kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska (Svensk sjuksköterskeförening 2017) och omfattas av en för sjuksköterskor gemensam värdegrund, etisk kod samt gällande lagar, författningar och andra styrdokument för hälso- och sjukvård.

KOMPETENSOMRÅDE

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper om:

- Njurens fysiologi och patofysiologi.
- Utredning, diagnostik, behandling och uppföljning av patienter med akuta, kroniska och nedärvda inflammatoriska njursjukdomar.
- Immunmodulerande behandling, hypertoni, elektrolytrubbningar, vätskebalans, kalk-och fosfatbalans samt komplikationer av dessa tillstånd.

Njursjuksköterskans ansvars- och kompetensområden är:

- Att i samverkan med patient och närstående planera, utföra och utvärdera njurmedicinsk omvårdnad baserad på evidens och bästa praxis i den kontext det innebär att drabbas av akut- eller långvarig sjukdom.
- Att vara kontaktperson och samordna insatserna inom vårdteamet (dietist, fysioterapeut, kurator, läkare, närstående, patient, undersköterska).
- Att vårda patienter med akut njurskada och akuta inflammatoriska njursjukdomar som kan kräva akut dialys eller annan extrakorporeal behandling.
- Att inom preventiv njursjukvård kunna värdera, motivera och följa upp livsstilsförändringar.
- Att vara kontaktperson och samordna insatserna mellan öppen- och slutna vård.
- Att samordna, utvärdera och följa upp insatser, som till exempel accessplanering, transplantationsutredning och infusioner.
- Att utbilda samt följa upp patient och närstående angående njursvikt, transplantation och dialysbehandling.
- Att ansvara för, utvärdera och följa upp dialysbehandling, dialysaccesser, torrsvikt/målvikt, vätskebalans.
- Att tillsammans med läkare ansvara för utredning inför njurtransplantation och uppföljning av njurtransplanterade patienter.
- Att vid palliativ njursjukvård kunna initiera brytpunktsamtal.
- Att vid palliativ njursjukvård kunna bedöma symtom med exempelvis validerade symtomskattningsinstrument samt symtomlindra och utvärdera.
- Att kunna tillämpa medicinska- och farmakologiska kunskaper om njursjukdom och behandling.
- Att med omvårdnadsåtgärder förebygga, behandla och/eller lindra olika njurspecifika symtom i samförstånd och samverkan med patient.

Personcentrerad vård

Det personcentrerade förhållningssättet inom njursjukvård avser den individuella vården av hela människan. Detta innefattar färdigheter att i dialog med patienter och i förekommande fall med närstående identifiera psykiska, sociala, existentiella, kroppsliga problem och behov samt stödja hälsoprocesser.

Patientens vanor, förväntningar och prognos ligger till grund för valet av njurmedicinska omvårdnadsåtgärder. Patientkontraktet vägleder det interprofessionella teamets riktning och åtgärder, en process gjord i samförstånd med patient och närstående.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

- Arbeta utifrån ett personcentrerat förhållningssätt där patient och närstående ses som samarbetspartner och aktiva deltagare i att sätta mål för, utforma och utvärdera vården.
- Utveckla, genomföra och utvärdera metoder/riktlinjer för att stödja patienten och närståendes förmåga till delaktighet och självbestämmande i vård och behandling.
- I samarbete med patientorganisation bidra till utvecklingen av personcentrering inom njursjukvård.
- Utveckla samarbetsformer med patientgruppens olika intresser, till exempel primärvård och hemsjukvård.

Samverkan i team

Interprofessionellt teamarbete inom njurmedicinsk vård innebär god kommunikation och samarbete mellan yrkesgrupper, patient och närstående.

Väsentligt är att de olika kompetenserna tas tillvara och kompletterar varandra för att nå bästa resultat för en personcentrerad och patientsäker hälso- och sjukvård.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

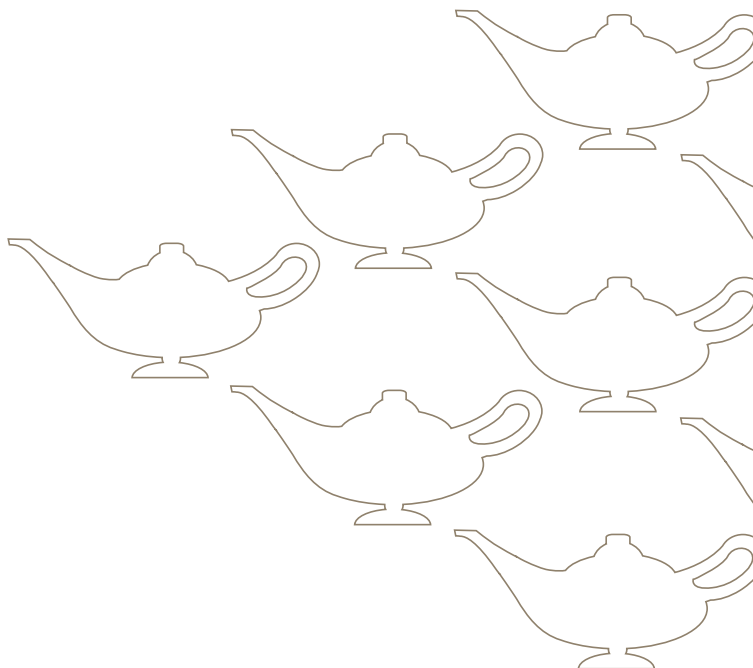
- Utifrån patientens behov, leda, prioritera och fördela omvårdnadsarbetet.
- Initiera, leda och utvärdera löpande reflektionsmöten med det interprofessionella teamets uppsatta mål.
- Bidra med den egna professionella kunskapen till teamets gemensamma kunskap för att identifiera, formulera och lösa problem.
- Bedöma, genomföra och utvärdera ett effektivt och säkert personcentrerat arbetssätt i teamet.
- Initiera och leda reflekterande samtal för gemensamt lärande med medarbetare, patienter och närstående inom teamet.
- Följa forskning och utveckling inom området interprofessionellt teamarbete.

Evidensbaserad vård

Patienterna ska erhålla njurmedicinsk omvårdnad i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet med beaktande av patienters och närståendes erfarenheter, önskemål, situation och kontext.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

- Tillämpa och utvärdera bästa vetenskapliga resultat som underlag för vårdbeslut.
- Förklara och motivera evidensbaserad vård utifrån den specifika situationen i dialog med patienter och närstående.
- Att hålla sig uppdaterad kring kunskapsutvecklingen inom njurmedicinsk omvårdnad, pedagogik och njursjukdomar.
- Kunna kritiskt värdera kliniska riktlinjer och kunskapsunderlag utifrån grad av vetenskaplig evidens som berör njurmedicinsk omvårdnad och pedagogik.
- Kunna systematiskt söka, sammanställa, kvalitetsgranska, värdera, tolka, implementera och tillämpa befintliga forskningsresultat.
- Initiera patientmedverkan i forskningsfrågor för delaktighet.
- Uppmuntra till akademisk lärandemiljö i klinisk vardag
- Arbeta för att bästa tillgängliga evidens tillämpas.
- Delta aktivt i kunskapsutbyte inom njurmedicinsk omvårdnad på nationell och internationell nivå.

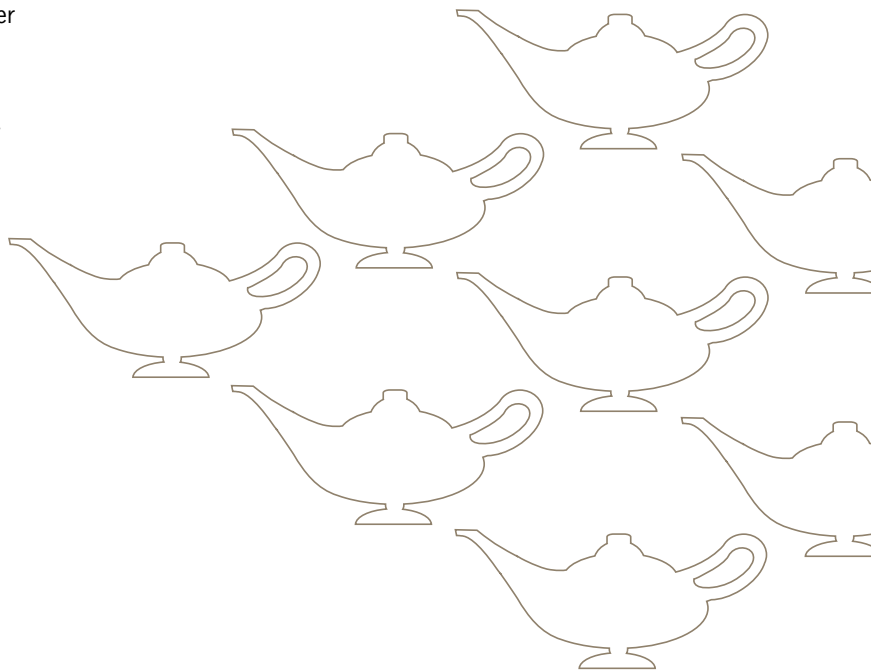

Förbättringskunskap för kvalitetsutveckling

För att patienten ska få god njurmedicinsk omvårdnad krävs ett fortlöpande förbättringsarbete där patient och närstående samt deras organisationer involveras. Utgångspunkten för allt förändringsarbete är behovet av ny kunskap i det dagliga arbetet. Vi behöver sluta gapet mellan det vi vet och det vi gör.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

- Utveckla, förbättra och utvärdera processer och system inom njurmedicinsk vård.
- Leda, utveckla och utvärdera förbättringsarbete genom att använda vedertagna modeller för förbättringsarbete.
- Utvärdera verksamheten med hjälp av olika systematiska verktyg, såsom kvalitetsregister och strukturerad journalgranskning.
- Initiera att patienter, närstående och patientorganisationer deltar i förbättringsarbeten och utvecklingsprojekt.

Säker vård

Patientsäkerhet är en ständigt pågående process; i mötet med patient och närstående, i samarbetet med teamkollegor och i vårdens övergångar. Detta kräver kunskap om riskbedömning, förebyggande åtgärder samt noggrann analys av situationen för att upprätta bästa möjliga vård.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

- Identifiera patienter med risk för vårdskada i samband med njurmedicinsk vård och behandling, vidta åtgärder och vid behov upprätta vårdplan.
- Leda systematiskt patientsäkerhetsarbete.
- I samarbete med ledningen främja en säkerhetskultur där kontinuerligt förbättringsarbete, avvikelserapportering samt risk- och händelseanalyser ingår.
- Utveckla innehåll i och utvärdera resultat av kliniska beslutsstöd för säker vård.
- Kritiskt granska, initiera åtgärder utifrån avvikelserapporter, risk- och händelseanalyser, ¹ journalgranskningar och kvalitetsindikatorer.

Informatik

Den snabba utvecklingen inom informatik, patientens och närståendes behov av tillgänglighet av information och dokumentation leder till att njursjuksköterskan ska vara väl insatt i informationsteknologi.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

- Behärska olika verktyg inom e-hälsa, digitala informations och kommunikationssystem (IKT-system).
- Medverka till utvecklingen av verktyg inom e-hälsa som gynnar kontinuitet, mellan vårdgivare och patient samt bibehåller eller ökar patientsäkerheten.
- Leda framtagande och uppdatering av patientinformation samt stärka metoder för säker kommunikation och informationsöverföring.
- Med hjälp av informations- och kommunikationsteknologi utveckla, införa och utvärdera vårdplaner och vårdprogram för en evidensbaserad och säker vård.
- Leda, utveckla och utvärdera standardvårdplaner och vårdprogram för en jämlik, säker och effektiv njurmedicinsk omvårdnad.
- Utbilda patient och närstående i användning av e-hälsotjänster med relevans för personer med njursjukdom för att främja hälsa och egenvård.

PEDAGOGIK

Förutom de sex kärnkompetenserna är pedagogik och ledarskap viktiga kompetenser för njursjuksköterskan.

Att vägleda patient och närstående i en ny livssituation och hur de ska hantera vardagens olika utmaningar kräver stor pedagogisk kompetens. Njursjuksköterskan ska kunna medverka i handledning av studenter i interprofessionella team med ytterligare pedagogiska utmaningar.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

- Leda utbildnings- och handledningsaktiviteter på grupp- och individnivå riktade mot såväl patienter och närstående som studenter och medarbetare.
- Utbilda patienten utifrån hens målsättning med sin vård och hälsa.
- Planera, genomföra och utvärdera information och utbildningsinsatser i dialog med patienter och närstående i syfte att främja hälsa och förebygga ohälsa.
- Initiera, genomföra och utvärdera utbildningsinsatser för medarbetares lärande såväl inom professionen som i interprofessionella team.
- Initiera och genomföra grupphandledning för utveckling av reflekterande kritiskt förhållningssätt.
- Undervisa och fungera som konsult till personal inom egen och andra vårdverksamheter vid vård av njursjuka patienter.
- Arbeta för interprofessionellt samarbete vid studenthandledning.

LEDARSKAP

Njursjuksköterskans ledarskap utgör i första hand patientnära omvårdnadsarbete för god och säker vård. Det innebär att leda, organisera, prioritera, utvärdera och samordna omvårdnaden. Detta kräver kunskap om grupprocesser, arbetsgruppens psykologi och konflikthantering.

Njursjuksköterskan ska ha kunskaper och färdigheter att:

- Initiera och skapa förutsättningar för att genomföra och utvärdera den njurmedicinska omvårdnaden.
- Motivera och leda medarbetare och ge konstruktiv återkoppling i det njurmedicinska omvårdnadsarbetet.
- Initiera och motivera etisk reflektion både kollegialt och i teamet.
- Identifiera kompetensbehov hos medarbetare och stödja hems kompetensutveckling.
- Utöva och handleda i medicinsktekniska kunskaper, specifikt inom njursjukvård och färdigheter på ett patientsäkert sätt.

REFERENSER

Brück, K., Stel, VS., Gambaro, G., Hallan, S., Völzke, H., et al. (2016). CKD prevalence varies across the European general population. *Journal of the American Society of Nephrology*, 27(7), 2135-2147.

Svensk sjuksköterskeförening. (2017). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

LITTERATURLISTA

Batalden, PB., & Stoltz, PK. (1993). A framework for the continual improvement of health care: building and applying professional and improvement knowledge to test changes in daily work. *The Joint Commission Journal on Quality Improvement*, 19(10), 424-447.

EDTNA/ERCA. (2018). *The profile of nephrology nursing. The fundamental roles of nephrology nurses caring for individuals with kidney disease, and their families*. Hämtat från URL https://www.edtnerca.org/resource/edtna/files/Nursing_Profile_2018.pdf

Ekman, I. (Red.). (2020). *Personcentrering inom hälso- och sjukvård – från filosofi till praktik*. Stockholm: Liber.

International Council of Nurses (2014). *ICN:s Etiska kod för sjuksköterskor*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Peeters, MJ., van Zuilen, AD., van den Brand, JA., Bots, ML., van Buren, M., Ten Dam, MA., Kaasjager, KA., Ligtenberg, G., Sijpkens, YW., Sluiter, HE., van de Ven, PJ., Vervoort, G., Vleming, LJ., Blankestijn, PJ., Wetzels, JF. (2014). Nurse practitioner care improves renal outcome in patients with CKD. *Journal of the American Society of Nephrology*, Feb;25(2):390-398. doi: 10.1681/ASN.2012121222.

Ran, KJ., & Hyde, C. (1999). Nephrology nursing practice: more than technical expertise. *EDTNA ERCA J*, 25(4):4-7. PMID: 10827588.

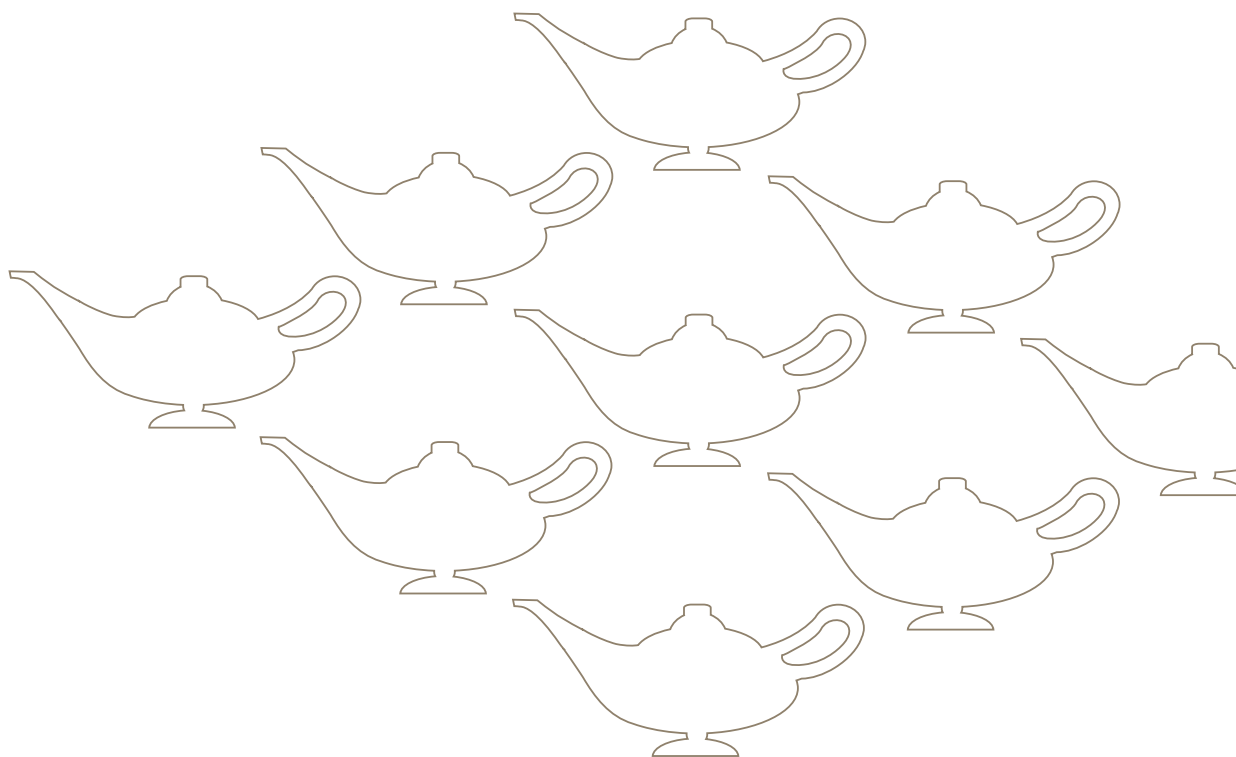
Svensk sjuksköterskeförening. (2019). *Personcentrerad vård- en kärnkompetens för god och säker vård*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

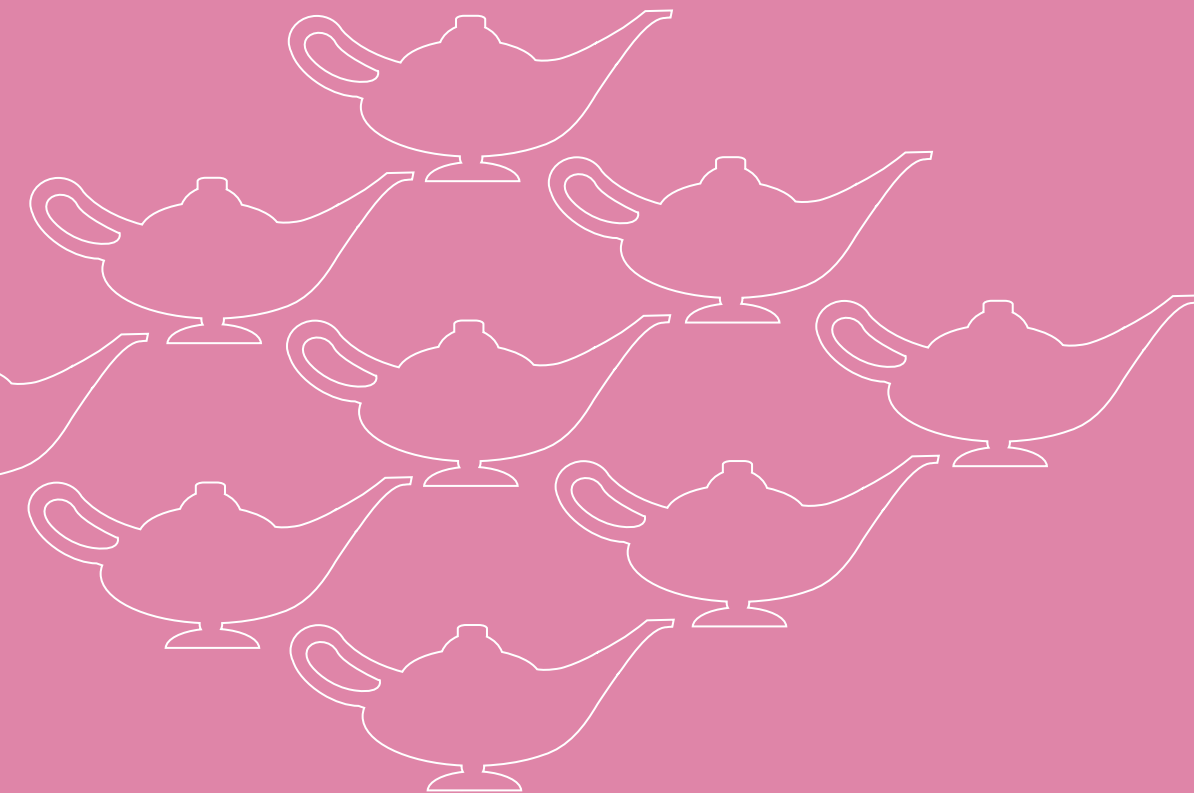
Svensk sjuksköterskeförening. (2016). *Säker vård – en kärnkompetens för vårdens professioner*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.

Svensk standard, SS-EN 17398:2020. *Patientdelaktighet i hälso- och sjukvård – Minimikrav för personcentrerad vård*. Svenska institutet för standarder.

Walker, RC., Marshall, MR., & Polaschek, NR. (2014). A prospective clinical trial of specialist renal nursing in the primary care setting to prevent progression of chronic kidney: a quality improvement report. *BMC Family Practice*, 15(155).

Öhlén, J (Red.). (2013). *Omvårdnad på avancerad nivå – kärnkompetenser inom sjuksköterskans specialistområden*. Lund: Studentlitteratur.

**Svensk njurmedicinsk
sjuksköterskeförening**

www.snsf.eu
epost: info@snsf.eu

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tel 08-412 24 00
www.swenurse.se